Ч. 240 (10.917). Львів, пятниця 29. жовтня 1926. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Господарська нарада.

Наради при участи найвизначніших представників господарства. — Бюджет міністерства закордонних справ. — Міністерство комунікації гальмує експорт.

Варшава, 27. жовтня 1926.

„Курєр Червони" повідомляє, що в найближчу суботу відбудеться з ініціятиви віцепрем. Бартеля в палаті Ради міністрів велика господарська нарада з участю найвизначніших представників господарських кол. Уряд запросив 50 передових знавців і діячів на полі господарської праці. Нарада відбудеться під проводом віцепрем. Бартеля. Програма її така: 1) Устійнення засобів проти звижки цін, як також устійнення метод ділання уряду з метою знижки цін артикулів першої потреби. 2) Справа провірки коштів продукції. 3) Устійнення способу постійної кооперації уряду з господ. чинниками.

Бюджетовий прелімінар мін-ва закордонних справ за р. 1927/28 виносить 6,768.000 зол. у доходах і 39,627.000 у розходах. Особовий етат централі мін-ва виносив у 1926 році 322 особи, в 1927/28 р. — 296 осіб. Персонал польських представництв за кордоном в 1926 р. виносив 360 осіб, в цьому році матиме 343 особи. Скількість польських представництв за кордоном зменшилася з 86 на 85.

Міністерство комунікації без засягнення опінії організацій рільних, промислових і торговельних підвишило з днем 1. листопада ц. р. залізничу тарифу за перевіз отрубів за кордон в деяких реляціях навіть на більше як 100 проц. Млини й експортери з Польщі ще в серпні й вересні законтрактували великі партії отрубів за границю і винні їй ще кілька тисяч вагонів. Наслідком цеї наглої підвишки млинарський промисл буде мати понад 10 міліонів зол. страт. Дальшими наслідками буде здержання руху богатьох млинів, а передовсім подорожіння муки в краю. З того приводу до мін-ва комунікації впливають численні протести заінтересованих кол.

Personalia.

Президент Мосціцький підписав димісію станиславівського воєводи де Льожа і воєводи люблинського Москалевського. Одночасно іменував старосту Ремішевського воєводою люблинським. — У звязку зі зїздом монархістів у Несвежу, де був і Пілсудський, прийшло до великого обурення в таборі соціялістів. Кажуть, що пепесівський міністр Морачевський має в найближчих днях зголосити свою димісію. Клюб П. П. С. внесе в цій справі інтерпеляцію в соймі. — В політичних колах кажуть, що мін. Чехович при свойому експозе в суботу поставить справу довіря. — Польський посол в Москві Кентшинський має уступити зі свого становища. Таксамо має уступити більшовицький посол у Варшаві Войков, а на його місце має прийти відомий дипльомат Иоффе. — Польським послом у Букарешті має стати кн. Ян Радзівілл.

Проти румунських звірств і насильств.

Делєгація канадійських Українців у рум. королевої.

Торонто, 27. жовтня 1926.

Румунську королеву Марію на кордоні Злучених Держав витала делєгація горожан. Потім у Торонго приймав королеву віцеґубернатор. Українська громада в Канаді предложила королевій петицію, яка зясовує умовини, серед яких живе пів тора міліона Українців у Румунії. Петиція стверджує, що умовини ці є богато гірші, як перед війною.

Домагання Словаків.

Прага, 27. жовтня 1927.

Як повідомляє „Ческе Сльово", словацькі людовці зажадали двох тек у кабінеті.

Замкнення будапештенського університету?

Будапешт, 27. жовтня 1926.

З приводу антисемітських ексцесів у тутешнім університеті мін. просвіти Клєберсберг заявив журналістам, що міністерство поробило заходи, аби раз на все зробити конець заворушенням в університеті. Колиж це не вдалося би, треба буде призадуматися над справою замкнення університету.

Бомба на гіндуському святі.

Льондон, 27 жовтня 1927.

У Лягоре (в Індіях) підчас гіндуського свята серед численно зібраної публики вибухла бомба. Вбила 9 людей, а ранила 51.

Землетрус.

Берлін, 27. жовтня 1926.

Сейсмографічна стація в Гогенгаймі занотувала сильний землетрус, якого центр був на Тихому Океані у віддалі 14 до 15 тис. км. Землетрус тривав 4 год., а почався 26. жовтня в год. 5·50.

Спис поборових 1906 р.

Львів, 28. жовтня 1926.

Львівський магістрат зарядив спис поборових 1906 р., що живуть постійно у Львові. До спису поборові мають явитися особисто у відповідних дільницевих комісаріятах від дня 2. листопада до 31. грудня 1926 р. включно. При списі мають предложити: 1) посвідку, яку передше одержали при реєстрації загального ополчення р. 1906, 2) метрику народження або витяг із метрики, 3) останнє шкільне свідоцтво, 4) поліційну мельдункову картку і 5) (челядники) свідоцтво визволення. Поборові р. 1906, що зголошуться, одержать у дільницевім комісаріяті посвідку, яку слід предложити з особистою виказкою в поборовій комісії Львів-місто у весняному речинці (травень, червень 1927 р.). Ті, що не зголосяться, будуть карані на основі військових законів.

...сля вбивства.

Нагорода за зловлення убийників.

На мурах Львова розліплено оголошення, в якому подається до відома, що той, хто вкаже сліди убийників пок. куратора Собінського, дістане 1000 зол. нагороди.

Арештування і труси.

Повідомляють нас, що 27. ц. м. в год. 7. рано львівська поліція арештувала д-ра Костя Третяка, замешкалого при вул. св. Тереси ч. 2. Причина арештування невідома.

По повітах у краю ідуть теж труси й арештування. На студентів Українців, що живуть по селах, поліція робить справдішні облави.

З Камінеччини й Равщини повідомляють нас, що до повітових команд поліції спроваджено богато арештованих українських студентів, яких імена нам поки що невідомі.

В Рудеччині арештовано студента Голяна. Наперед переведено ревізію в мешканні учителя, де мешкав Голян, і найдено якусь сконфісковану брошуру чи летючку. Це й було причиною арештування. Коли місцевий парох о. Тис звернувся до повітового коменданта поліції з інтервенцією і заявив, що п. Голян перебуває довший час безперервно на селі і зі справою вбивства кур. Собінського не може мати нічого спільного, йому відповіли, що Голяна перетримають на поліції, аж прийде відповідь зі Львова, що з ним зробити.

Присуд Круліковського.

Варшава, 27. жовтня 1926.

Нині запав присуд в окружному суді в справі вбивства Круліковським дівчини легких обичаїв Міхаловської, якої почвертованого трупа оставив у валізі на варшавському залізничому двірці. Засудили Круліковського на 12 літ тяжкої вязниці.

За убивство поліціянта.

Львів, 28. жовтня 1926.

Дня 17. лютого ц. р. відбулася в тутешньому карному суді розправа проти Войтіха Сохи і Йосифа Пісуляка, парібків з Сокільник, яких суджено за убивство коменданта поліц. постерунку в Сокільниках Яна Бештерди. На цій розправі засуджено Соху на кару смерти, але його помилувано на 15 літ вязниці. Пісуляка відіслано до звичайного поступовання і вчора ставав він разом з Йосифом Бочулею перед судом — оба обвинувачені за співучасть в убивстві. Після переслухання численних свідків Пісуляка засуджено на 4 роки, а Бочулу увільнено.

Біржа.

Гроші.

Курс доляра в приватних оборотах 9·00 зол. при слабій і спокійній тенденції.

Збіжа.

На загал слаба подача з причини непогоди і недостачі комунікаційних засобів при оживленім зацікавленні всіми артикулами. Сильна тенденція вдержується дальше: Пшениця краєва двірська 46·25—47·25, пшениця краєва селянська 43·75—44·75, жито галицьке 34·00—35·00, ячмінь галицький броварний 34·00—35·00, ячмінь галицький до перемелювання 3?·00—31·50, ячмінь пастівний 27·50—28·50, овес галицький 29·00—30·00, кукурудза румунська 29·50—30·50, бараболі промислові 6·50—7·00, фасоля біла 38—40, фасоля колірова 30·00—32·00, фасоля краса 36·00—38·00, горох пів-Вікторія 80—90, горох полевий 53·00—63·00, бобик 32·50—34·50, вика 34·00—36·00, сіно пресоване 8·00—9·00, солома пресована 4·00—4·25, гречка 31·00—3?·00.

Реґенерація.

Львів, 28. жовтня 1926.

„Польський Львів" гине, пропадає. Світло польської культури меркне, розсівається. І ніщо не вказує на те, щоби можна було спинити цей неминучий процес.

Передбачуючи упадок „польського Львова", деякі далекоглядніші представники польського громадянства та „борці за мрії" з галерії імперіялістичних месіяністів пробували перетворити Львів у велику торговельну емпорію. Це мали довершити широко закроєні „Східні торги", які не лише притягнулиб до себе польську торговлю і промисл з усієї польської території, але й сталиб посередничою польською торговельною базою між сходом і заходом. Та кілька менше й більше вдалих, а в останніх двох літах зовсім невдалих спроб в тому напрямку, мусіли переконати й цих експериментаторів, що даремні їх змагання. „Східні торги" є вже нині тільки спомином гордо леліяних замислів і спроб на реґенерацію „польського Львова".

По всім швам тріщить „польський Львів" і то під польською владою. Однаке хто виповнює те місце, опорожнюване Поляками? Природним і нормальним явищем було би, щоби ми заняли те місце, бож Львів є осередком західно-українських земель, бож Львів лежить в центрі західно-української території, бож Львів носить на собі печать великої української традиції. На жаль не ми є найсильнішим елєментом у Львові. Під сучасну пору є ним Жиди як під економічно-господарським, так навіть і під культурним оглядом. Ми все ще стоїмо на третьому місці, хоч повинні і мусимо бути на першому, — скорше чи пізніше.

Поки-що з боротьби тубільців і давніших чи пізніших кольоністів скористав „той третій", який, всеціло задержуючи для себе господарський монополь, складає дань переможцеві в культурній ділянці, надаючи центрові західно-українських земель польський зовнішній вигляд та підтримуючи посередньо анемічний польський культурний рух.

Наш опонент з противного боку, колиб був здатний відкритими очима глядіти на дійсність і безсторонно ставитися до неї, сказав би: Ну, добре. Ми тратимо богато, але ви зискуєте мало, або й нічого. Та ще й додав би: Деж ваша культура, література? Де ваші театри? Не видно, щоби у вас бився прискоренішим темпом живчик економічного життя. Не добачуємо вашого культурного й господарського будівництва, а тому й всі ваші надії марні. Ви фантасти і більш нічого.

Що ми відповілиб на цю повінь питань? Ми сказалиб: Богато правди у ваших словах. Одначе між ва...

Red. czas. „Dilo" Pr. 484/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 236 (10.913) z dnia 24. października 1926 pod tytułem: „Piśla wbywstwa" ustępy a) między słowami: ne maje zadnoho... a słowami: Zamist, ustępy b) między słowami: ... czesty... a: U warszawskomu zawie.a ad a) znamiona występku z § 300 i 305 uk., ad b) znamiona występku z § 308 uk., uznał dokonaną w dniu 25. października 1926 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — Lwów dnia 25. października 1926. Hawel.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 478/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 235 (10.912) z dnia 23. X. 1926 r. pod tytułem: „Zatyśnenyj piastu..." ustępy a) między słowami: ukraińskono... a słowami: Samozrozumiło, ustępy b) między słowami: Bo atmosfera, odnu zamitku... a słowami: z 22. kwietnia ustępy c) między słowami: Nad cym, ustępy d) od 1920 r.... a słowami: Jasno... do końca tego artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) uk. i wystąpku z §§. 302 i 305 uk., że zatem zarządzona przez Prokuratury dnia 22. października 1926 r. i w tym wykonana konfiskata jest usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863. t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę po 400 Zł. P.

Lwów, dnia 23. października 1926. Hawel.

Небувалий стінний календар „Рідної Школи“ на 1927. рік

ілюструючий образками діяльність Товариства, вже друкується, й на днях буде розісланой усім Вп. Прихильникам. 814 1—3

— **Нова інсценізація Гоголя.** Славний московський режисер Мейерхольд приготовляє „Ревізора“ в зовсім новій інсценізації. Він хоче додати деякі доповнення з рукописів Гоголя, побільшуючи число дієвих осіб: додати найвичку „Кармену“ (?!), „пяного капітана“, „кадета“ і „мандрівного офіцера“. Останній стане майже центральною особою. Ностий „Ревізор“ матиме також музикальні композиції. Як такий зревізований „Ревізор“ виглядатиме на сцені — цікаво буде поглянути.

— **Маґістратська господарка.** Віднині можемо не дивуватись, чому львівський маґістрат не в силі дати собі ради з порядком у місті. Від лютого 1922 р. до липня 1924 мав він у себе касієра в торговім відділі Бистроня, а усе, що мало входити до касової книжки, входило до його кишені. А листки касових книг ішли безпардонно в одно потрібне місце в його віллі у Брюховичах. Контроля каси від його опікою ствердила, що в його руках щезло 8 міліярдів 458 міліонів 857 тисячів польських марок!

— **Львівська хроніка.** Нарешті новий бандитський спосіб: власник трафіки на вул. Жовківській Натан Флюхнер відносить вранці завісу і находить лист з погрозами, що коли не складе до 26-го н. м. 4.500 зол. викупу за своє життя, його застрілять. Трафікант так перелякався, що зараз побіг з листом... на поліцію. — У рубриці крадіжей — все лишається по старому: більшість сконфіскованих річей, головно одіжі, перейшла на власність фахівців і аматорів злодійського мистецтва, яких не зловили. Зате найдено спеціяліста від продажі морфіни.

— **З родинних траґедій.** Львів мав зворушуючу судову розправу. Ширша публика не брала в ній участи як при розправах „сензаційних“, бо сам предмет розправи був такий безнадійно сумний, що ніхто не мав сміливости його вислухати. У травні цього року дочка сторожа 24-літня Марія Мартін, зарубала свого батька сокирою в хвилі розпуки та оборони. Батько був пяком і неробою і кілька разів тижнево вертаючись уночі до хати, перевертав усе верх дном і погрожував жінці та дочці. Жінка та дочка боролись з нуждою і безділлям батька, який продавав навіть їхню одіж і сильно побивав їх. Коли одної пяної ночі він загрозив жінці та дочці, що їх убє і сховав під подушку сокиру, дочка в смертельнім жаху та в почуванні ненависти і самооборони, тою самою сокирою вбила батька. На суді призналась до вини; всі свідки потвердили дійсний стан родинного життя Мартинів; лікарі ствердили, що обвинувачена находилась у мент злочину в стані психічно невідповідальним. Присяжні судді потвердили тільки вбивство і 12 голосами признали її невідповідальність: обвинувачена звільнена від вини і кари.

— **Чистий інтерес.** Вже два роки тягне львівський суд розслід справи обвинувачених любачівських жидівських коршмарів, Герцберга та Йоллеса, які продавали на сотки тисяч долярів чужі дрова, одержували величезні позички, а коли дійшли до міліонового майна і вивінували всю свою родину долярами, проголосили банкроцтво на чверть міліона долярів. Книг і паперів не мають ніяких, бо вони торгували долярами, а тоді в долярах не вільно було вести букальтерії. Отже—заявляють хитромудро—не вели ніяких рахунків. Тепер нехай суд перевірить, чи вони справді збанкротували, чи ні... Не кожний суддя має промисловий хист жидівського торговця деревом!

— **Нобліівські кандидати.** Речинець дорічної роздачі нагород Нобля стає щораз близший. І щораз частіше виринають нові кандидати. У наукових ділянках, справа стоїть лекше. На нагороду з медицини кандидує проф. Фібіґер, дослідник над новою методою лічення рака. Але в літературі суперниками є народи й особи. Найбільше даних має минулорічна скандинавська кандидатка Сіґрід Ундсет, попросту тому, що жюрі в Штокгольмі найкраще знає своїх письменників і найрадше розділяє великі гроші поміж своїх. В останній хвилині виринає кандидатура Франца Мольнара, яка мала би за собою той арґумент, що Мадяри давно не дістали ніякої нагороди. Здається, що російська Академія Наук знову не поставила ніякого свого кандидата.

— **Зїзд дослідників бігуна.** Від 9. до 12. листопада збирається у Берліні перший зїзд міжнародніх дослідів підбігунових країн при помочі літака. Америку представлятиме проф. Бавер з інституту Карнежі, Анґлію метеорольоґ Напієр Шов, Італію проф. Палаццо, Норвеґію Фрітьоф Нансен, Росію Шостакович, а Німеччину проф. Кольшіттер.

— **Доля наукових нагород.** Кілька літ тому французька Академія Наук оголосила нагороду 250.000 фр., які одержить той, хто перший найде спосіб комунікації з найближчим сусідом землі: з Марсом. З р. 1907. Академія Наук у Ґетінґені оголосила нагороду міліона марок за розвязку славної проблеми Фермата. Донині нічого не відомо, що сталось з цими грішми. Не знаємо, як порозуміватись з Марсом і не знаємо, як розвязати формулу Фермата; зате знаємо, що і франк і марка сильно втратили в останніх роках на вартости. Чи ці наукові проблеми здевалювались одночасно з валютою?

— **Зоряний радій.** Два швайцарські вчені д-р Кольвостер і д-р Деззліс повернулись із гори Моих, що має 13.465 метрів і п дають до відома вислід своїх астрономічних обсервацій: — деякі зорі висилають радіоактивне проміння багато сильніше як наш земний радій. Треба тільки це проміння якось переловити. Вчені не тратять надії, що це їм вдасться.

— **Крематорія і рабіни.** У Варшаві розбирають цікавий конфлікт віроісповідної жидівської громади з родиною помершого 70-літнього Жида, якого тіло спалили в крематорії. Рабін не хотів цих останків поховати, а комісаріят заявив, що похорони — діло рабіна. Родина помершого звернулась до міністерства з проханням рішити справу, вказуючи на те, що на окописку є вже три урни з попелом небіщиків.

— **Світова хроніка.** У Барсельоні міська рада на спеціяльнім святі передавала королеві прегарну палату, ви удувану з публичних складок. Була це спеціяльно аранжована демонстрація, щоби показати, що Катальонці бущім-то дуже прихильно ставляться до еспанського короля. — В Японії щотижня два міліони осіб буває в кіні. — У французькій академії наук демонстрували фільму одночасно з грамофоном. Півгодинний виклад про недуги серця з образками вичерпав матеріял, який студенти вчаться звичайно пів року. — Найстаршою республикою в Европі, що має найдешевшого президента, є Андорра, в піренейських горах між Еспанією і Францією. Президентом є звичайний пастух і бере річно всього 75 фр. плати, бо за випас отар має решту потрібну на скромне життя на полонинах. — Недужий Рабіндранат Тагор мав приватну розмову з відомим віденським психоаналітиком Фрайдом, з яким уже давно хотів познайомитись. — Надто вчасні сніги, що впали цього року, вигнали з лісів Ляпляндії приблизно 30.000 ренів, які підійшли до людських осель за поживою. У численних місцях спричинили вони великі шкоди, нападаючи громадами на копиці сіна. — В Югославії заборонили фільму, зладжену на підставі оперетки Леґара „Весела вдова“. — Гінденбурґ помилував шурина бувшого президента Еберта за образу чести.

— „**Заспокоювання мін. Залеського**“. Через недогляд пропущено в останнім уступі першої части того допису слово „устно“. Автор просить нас зазначити, що уступ цей повинен був ось як звучати: (Сидоренко) „дав устно формальну згоду української делеґації на висилку армії Галера до Польщі“.

— **З кіна.** У кіні „Коперник“ почалась премієра нової фільми в 8 діях п. з. „Жіночка на відпусті“. Є це комедія в 8 діях, у головних ролях з Беатрічею Джой і Раймундом Ґріфітом (американським Максом Лідером). Крім цього: американська фарса і похорони Валентіна. У кіні „Марусенька“ премієра „Париські ночі“ сальново-сензаційна драма в 10. діях з життя париських апашів. Поза програмою дует Янашкова.

— „**Свобода**“ ч. 42. впало жертвою конфіскати. Прокураторія сконфіскувала вступну статтю „На спомин великих днів“ і цілу статтю „З листопадових днів“ з описом боїв за головну почту у Львові, хоч минулого року такі описи перепускала. Загострились видко цензурні вимоги у Львові під новим „санаційним“ урядом. Дальший зміст числа: Сіють вітер. Убивство куратора Собінського. З організаційного руху. Польські справи. Розвиток Василіянського чину. Заборонена освіта. Що чувати у світі. Новинки. Судять. Господарські вісти. Листопад місяць українських інвалідів. Дописи з краю.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Дописи.

Яворів. (*Звіт Бібліотеки У. П. Т. за перший рік істнування*). „Бібліотеку У. П. Т.“ в Яворові, дар проф. Василя Волошинського з Верблян, відкрито для публичного вжитку дня 4. жовтня 1925 року. Одначе крім готового „Інвентарного Катальоґу“ з 3.376 вписаними книжками у 8.158 томах бібліотека не мала тоді ще систематичного катальоґу, ані не була розреклямована. Упорядковування тревало цілих десять місяців. Сьогодні (дня 4. жовтня 1926 р.) „Бібліотека У. П. Т.“ в Яворові має всіх чисел в „Інв. Катальоґу“ 4.178, томів 9.154. Систематичний катальоґ зладжено по т. зв. літерній системі. Досі є такі відділи: красне письменство, історія письменства, фільософія, медицина, сільське господарство, природознавство, богословія, ґеоґрафія, етноґрафія, історія, виховання і навчання, законодавство і суспільне, мистецтво, мілітарне, ріжне. Твори головно в німецькій, українській, польській і московській мові. Бібліотека приміщена в домівці „Рідної Школи“, в партері української гімназії. Не зважаючи на малі приходи, оправлено цього року понад 200 книжок. Оправляла переплетня „Просвіти“ у Львові і переплетня „Пласту“ в Яворові. Усіх читачів за рік було 167, з того 101 учнів гімназії, семинарії СС. Василіянок і народньої школи ім. Т. Шевченка. Тільки 66 читачів було не-учнями. Місячна оплата за позичання двох томів денно 1 зол.; кавція, платна ратами, 5 зол. Учні не платять кавції, тільки складають місячну оплату у висоті 50 сот. За 12 місяців прочитано 5.980 томів. Найбільше з области красного письменства. Як на Яворів — і то богато! Фонди бібліотеки йдуть тільки на бібліотечні цілі. З нагоди коляди зібрали деякі читачі грошевий дарунок для бібліотеки; гріш приніс і діточий фестин у вересні 1926 р., уладжений головно заходом панночок Антульських. На 996 томів приросту зложилися жертви таких добродіїв: Повітова Філія Просвіти в Яворові — 243 томи, пок. о. Низовий — 39 томів, дир. Теодозій Ставничий — 13 томів, Філія Союзу Українок в Яворові — 32 томи, д-р Іл. Свєнціцький зі Львова — 9 томів, „Нова Культура“, Львів — 9 томів, знову проф. В. Волошинський — 125 томів, Віктор Завадський, Львів — 14 томів, Остап Тихоліс — 2 томи, Мик. Осідач, Яворів — 4 томи, Вид. „Чайка“ у Відні — 3 томи, Я. Цурковський, Львів — 1 том, Вид. „Сільський Господар“ у Львові — 20 томів, Вид. „Рідна Школа“ у Львові — 37 томів, д-р Микола Чайковський — 66 томів, Евген Яворовський — 7 томів, Ярослав Маренін — 84 томів, д-р Михайло Фільц — 4 томи, Вид. Чина Василія Великого — 50 томів, Дзіковський Олекса — 4 томи. Точніші статистичні дані можна переглядати в льокалі бібліотеки (касові звіти, діграми і т. п.). **Е. Я.**

Від Редакції: Звертаємо на цей допис увагу цілого українського громадянства. Крайня пора, щоб по всіх наших містах і містечках основано добре вивіновані українські бібліотеки, аби таким чином хоч в части вирвати наших людей зпід всевладного впливу польської лектури.

ПАНАХИДА

за упокій душ Провідників українського Пласту о. Е. Монцібовича, Степана Тисовського, Остапа Вахняніна, та всіх померших Пластунів відбудеться в суботу 30. жовтня ц. р. о год. 5-ій пополудни в Преображенській церкві, на яку їх Рідні і усіх Громадян запрошує
Верховна Пл. Команда.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Єсевського у складі 30 осіб виступає:
Субота 30.Х. Калуш.
Неділя 31.Х. Калуш. 719 18-?

3-місячний курс артистичних робіт відкриває Стефанія Шмігельська, вул. Корняктів ч. 1. II. пов. Зголошення приймається кождого дня від год. 3—4. поп.
812 1—3

До Тт. Адвокатів Коломийської і Станиславівської Делеґатур С. У. А.
Дня 7. листопада ц. р. відбудуться сходини українських адвокатів станиславівської і коломийської судової округи в салі Народнього Дому в Коломиї о 10. години перед полуднем з слідуючим дневним порядком: 1) Перспективи української адвокатури — реферують тов. д-р Андрій Чайківський адвокат в Коломиї, і д-р Роман Домбчевський, адвокат в Миколаєві н./Дн. 2) Оборона прав української мови в урядах — реферує тов. д-р Лев Бачинський, адвокат в Станиславові. 3) Справи поружені участниками сходин. З огляду на два святочні дні, надіються підписані, що всі Товариші на ті сходини прибудуть. — *Д-р Лев Бачинський*, делеґат С. У. А. Станиславів, *д-р Андрій Чайківський*, делеґат С. У. А. Коломия. 815

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

80 СОТ. коштує одна ложечка до чаю з хінського срібла у Манделя, Коперника 14. Проти кіна „Коперник.“ 681a) 5-?

МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до Першої книжечки по 3 зол. висилає: Матвійчук, Львів, Панська 17. 787 2—2

ІНТЕЛІҐЕНТНА, бідна нужатка з приводу безробіття свого мужа, находиться в крайній нужді, просить ласкаві пані о дарування її зимового плаща. Ласкаві зголошення до Народньої Організації Українців міста Львова, Ринок 10./II. через ганок. 2—2

ДЛЯ студентів мешкання (осібний покій) з харчем або без. Сикстуська 65. III. пов. на ліво. 812 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

Д-р Фелікс Ган Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
Львів, Городецька 46. Телеф. 814.
734 Пересвітлення Рентґеном. 5—6

ПОЗІР!
Мешкання, Льокалі, Промислові Заведення!
ЖАРІВКИ!
„OSRAM“ - „PHILIPS“ - „TUNGSRAM“
від 100 ватт в гору **за безцін!**
ЖАРІВКИ ощадностеві від 10 до 30 свічок **по 1 зл. 25 с.**
поручає **ЕЛЕКТРОБЛИСК Львів, Скарбківська 4.** (проти кіна Лев). 813 1-3

НЕДУГИ ЛЕГЕНІВ

Чахотка легенів, є невмолима і що року, не роблячи ріжниці в віці, серед роду і стану, косить міліони людей.
При поборюванню грудних недуг бронхіту, впертого кашлю і т. п. приписують лікарі
„BALSAM THIOCOLAN AGE“
який улекшує виділюваннюся флеґми, скріплює організм і самопочуття недужого, збільшує вагу тіла і усуває кашель.
„Balsam Thiocolan Age“ (з марк. Когут). Рег. Мін. Публич. Здор. Чч. 294 і 295.
728 б) **продають Аптики.** 5—24

Найбільш упертий біль голови

усувають оригінальні порошки з „когутиком“.
728 а) 14—?

Конкурс.

Головна Управа „Рідної Школи“ УПТ. оповіщує в друге конкурс на фахового управителя своєї книгарні. Зголошення з залученням опису життя і доказів фаховости (свідоцтв і референцій) належить вносити до Головної Управи Товариства Ринок ч. 10. II. п.) в речинці до 10. листопада ц. р. — *Головна Управа „Рідної Школи“ УПТ-ва.* 805 2—3

Заощадите, віддаючи переробки, золотарсько-годинникарські направи як також золочення і сріблення до дешевої і солідно виконуючої робітні **Мутка Коморовський** Бельовського 3, при виході з пасажу Міколяша.
783 3—3

ФІРМА
ШТІР і С-КА
БАТОРОГО 32.
поручає на зимовий сезон **вовни на плащі і сукні, плюші, шовки, шифони, полотна і т. п.**
на догідних услівях, по приступних цінах.
779 4—4

Ширіть наш часопис!

Франка, що своїми думками, творами й діяльністю, своїм розумінням національного життя і його прояв стояв незмірно далі від думок і вчинків такого покрою осіб, як перемиський владика?

Заборона святкувати память великого вчителя нації Ів. Франка спирається нібито на тому, що він не був „християнином". Може бути, що Ів. Франко не був формальним християнином, але він був дійсним християнином у найширшому розумінні того слова, проповідником і оборонцем християнської етики в громадському й особистому житті. Зрештою великі творці, люде великого духа виростають понад міру примітивної оцінки, яку намагаються прикоровити до них люде малі і вузкоглядні. Зрештою, коли святкується память великих творців, то не шанується в них того, що комусь видається відемним, тільки те, що є добре, додатнє, благородне, величне. А ці елементи добра найде у Франка кожний священик зі ширшим світоглядом.

Заборона „Українського Голосу" є вже иншого покрою. А всеж вона мусить викликати здивування якраз з огляду на особу перемиського владики. Коли еп. Коциловський виголосив проповідь, яка його авторитет сильно підривала, „Український Голос" не помістив її стенограми, бо не хотів нищити авторітету владики. Як довідуємося, в редакційній теці „Українського Голосу" залишилося чимало дописів, звернених проти еп. Коциловського. Ніхто инший а „Український Голос" стримав висилку жалоби до Риму на еп. Коциловського з прикрими фактами. І коли нині „Український Голос" найшовся на індексі, то це може утвердити в ньому переконання, що його дорога була хибна, та що тільки авторітет такого чоловіка заслугує на підтримання, що сам його береже. Зрештою, заборонами ще ніхто нічого позитивного не осягнув. Щонайменше є сумнівним, чи що-небудь осягне й перемиський владика.

Без сумніву, кожного здивує відкликання крилошан Зубрицького, Мрица і Левицького з „Української Щадниці" в Перемишлі, якої покровителем є митр. Шептицький, а в якій на 12 членів засідало пять священиків, один світський радник консисторії і один лицар папського ордену, а всі инші — це люде, що дали чимало доказів вірности церкві. Замітне, що еп. Коциловський повідомив про свою заборону тільки еп. Хомишина, а до митр. Шептицького не віднісся. Це характеристичне для відносин, які еп. Коциловський витворює в церковній ділянці.

Чим провинилася „Щадниця" в очах перемиського владики?

В Перемишлі осіло чимало українських еміґрантів. Від двох літ дозволив їм Виділ Бурси св. Миколая, в хвилі, коли не було в ній учеників, відправити богослуження по православному обряду. Коли еміґранти завважали, що їх богослуження викликує невдоволення серед кол, зближених до владики, побудували собі і освятили свою власну каплицю. На сьогорічних зборах Братства св. о. Миколая, гімназійний учитель Кухта поставив внесок, щоби Виділ Бурси не дозволив на будуче уладжувати православного богослуження в своїм льокалі, бо це ображає його „католицькі почування". Загальні збори, здивовані цим внеском мало відомої в громадських колах особи, не згодилися з внеском п. Кухти — тим більше, що ніхто не мав наміру вести православної пропаганди, а годі було відмовити нещасливим еміґрантам-землякам відсвяткувати Великдень своїм богослуженням. Коли відкинено на зборах внесення п. Кухти, голова бурси, урядник „Української Щадниці" п. Ізидор Білинський заявив, що він буде поступати на будуче так, як досі.

Це дало привід до відкликання крилошан з Виділу „Української Щадниці", а в письмі Ординаріяту, оголошенім еп. Коциловським в „Перем. Епарх. Відомостях" читаємо, що один з директорів виступав в обороні „православного богослуження" і „схизматицької" пропаганди.

Перед усім треба би бажати, щоби в урядових оповістках перемиського Ординаріяту не друковано неправди, бо хіба еп. Коциловському було аж надто відомо, що директорами „Української Щадниці" були прадат Зубрицький, д-р Кормош і дир. Од. Хрема, та що п. Білинський є тільки службовиком, а не директором, та що не було жадної „схизматицької" пропаганди.

Чи розумна ця заборона еп. Коциловського і його пятнування „схизматицької" справи та мотив відкликання крилошан з „Української Щадниці"—це лишаємо осуді громадянства. На Україні, в серці Києва, є наша українська церква, в Боснії є чотири наші парохії. Чи еп. Коциловський своєю ексклюзивністю не дає приміру до наслідування? І чи можна би осуджувати, як би за його прикладом, ці зненавиджені „схизматики" відмовили уніятам права відправляти їх богослуження?

Не зашкодить ніколи, коли владика глядить трохи дальше, як поза свою палату.

Додамо, що дня 25. жовтня, в понеділок рано вислало перемиське громадянство дир. Федака і д-ра Студинського до еп. Коциловського з проханням, щоби він дозволив крилошанам брати дальшу участь в працях „Української Щадниці". Розмова тривала годину. Відпоручники громадянства хотіли кинути для владики поміст, що він би до порозуміння з громадянством. Владика жадав, щоби в „Інституті дівочім" був дальше покровителем епископ, та щоби все вернуло там до давного стану. Коли д-р Студинський запитав скромно, чи владика готов також привернути до давного стану церкву—еп. Коциловський випав з рівноваги та заявив, що про церкву тільки він має право журитися, а вірні мають мовчати. Із цих слів віяло якоюсь старосвітчиною з перед тисячі літ. Владика виявляв в розмові як найбільше миролюбні наміри, та про вартість його запевнень дізналися делегати пополудні, коли прочитали в перемиських „Епарх. Відомостях" три відомі заборони.

Еп. Коциловський кинув визов. Громадянство не має иншого виходу, як цей визов приймити.

Під румунською окупацією.

Режім у Бесарабії незмінений.

Щоби вплинути на закордонну публичну думку про відносини в Бесарабії та затушувати те прикре враження, яке викликала в Европі заява проф. Стере, що румунська окупація за 8 літ зробила з Бесарабії африканську кольонію, міністр внутрішних справ Гога рішив сам обїхати цю „провінцію" і тепер подає в пресі свої враження.

„Дімінаца" з 17. жовтня ц. р. пише: „Міністр вважає дотеперішню рум. публичну думку про Бесарабію цілком несправедливою. В наслідок поверхових спостережень деяких, часто й заінтересованих людей витворилася в нас опінія, що Бесарабія нещасливий край, без національної свідомости, лишений на сваволю авантюристів, що став свого роду африканською кольонією. Але дійсність показала нам щось друге. Бесарабія з кожним днем румунізується. Селян з білецького і сорокського повітів (чисто українські — ред.) не можна розріжнити від семигородських селян. Я говорив з селянами — і їх настрій всюди спокійний.

Адміністрація всюди дуже гарна. Були правда і справедливі нарікання, бо є чимало недостатків, але всі вони з економічного життя краю. Неврожаї, податки, низькі ціни на хліб викликали чималі клопоти між бесарабським населенням. Треба отворити їм державний кредит. Духово Бесарабія цілком звязана з Румунією, хоч вороги це оспорюють."

У відповідь на це румунська преса („Віторуль" і „Адиверуль") називає міністра Гогу небезпечною людиною з правительственної точки погляду, бо його виклад виглядає немов іронією на дотеперішні рапорти всіх ґенералів, що досі управляли Бесарабією. Під словами „заінтересовані одиниці" треба хіба розуміти теперішнього ґенерального директора сиґуранци Ромула Войнеску, що завів цю „бесарабську систему" і чомуж міністр Гога клевече на нього?

Всі слухи, що в Бесарабії знесуть стан облоги, не справдилися, бо воєнний міністр Мірческу категорично заявив, що „державні інтереси" та сусідство з „Росією" вимагають того, щоби в Бесарабії, Буковині і Добруджі, де повно всяких непевних елементів, стан облоги залишити й надалі.

Так закінчилася дуже невдачно „місія" авереcканського міністра. Кишинівська сиґуранца зараз по відїзді міністра арештувала виділ центральної професіональної організації, забравши при тому всю кореспонденцію і книговодство союза. Одинацять профес. організацій закрито, бо вони по думці сиґуранци викликують тільки конфлікти між робітниками і службодавцями.

На Буковині не краще.

Читаємо в черновецькому „Рідному Краю":

„Румунські політики, гнетучи Українців національно, роблять власним коштом роботу більшовицьких агентів. Хто не сліпий, той бачить, як народня свідомість серед українських селян росте через те що їм не дають навіть учитися в школі рідною мовою. Службовці віддиняються з підности, а селяне й робітники свою думку мають. Румунія виробляє для себе противне тому, до чого вона хоче дійти. Саме те покоління, котре виростає під румунським національним гнетом, найбільше відпорне проти винародовлення. Тисніть ще ліпше й будете бачити ще виразніше, що ви робите, панове румунські патріоти."

Загадочне вбивство.

Смерть иминого Чеха на поліційській інспекції в Тернополі. — Чи справді самогубство?

Тернопіль, 25. жовтня 1926.

В неділю 3. жовтня ц. р. полудневим особовим потягом зі Львова приїхав до Тернополя около 11 год. незнаний тут молодий чоловік, з одїжи й вигляду інтеліґент, котрого задержала поліція при нагоді леґітимування при виході зі залізничого двірця та спровадила нетайно до інспекційної поліційної кімнати на двірці. В кілька хвилин пізніше залунав на поліційній інспекції стріл і по місті розійшлася вістка, кольпортована поліцією, що придержаний поповнив самовбивство. Поліція з поспіхом відставила трупа до трупарні на місцевому цвинтарі (нібм на приказ суду, що є неправдою) і зробила коротке донесення до прокуратури про випадок. Прокуратор Музика зарядив судово-лікарську секцію трупа, котру перевели місцеві лікарі д-р Грабовський і д-р Парілле в присутности слідчого судді Тільпа і судового протоколянта. При покійному знайдено старий револьвер і портфель з грішми та документами. Небіщик мав залізничий білет III. кл. зі Львова до Бірок Великих і в Тернополі мусів пересідати та ждати на потяг, що відходить в напрямі до Підволочиськ о год. 2 попол. Маючи часу більше двох годин, хотів, видко, вийти на місто або до ждальні, одначе при виході з двірця придержала його поліція. Мав при собі чеський пашпорт на імя Иіжі Олексов (мабуть Юрій Олексів), виставлений в Чехословаччині з візами, румунською, юґославянською, болгарською і турецькою — без польської. Це вказувало би, що польську границю перейшов нелеґально. З пашпорту виходить, що родився в 1906 р., себто мав 20 літ життя, хоч з вигляду подобав на 23 до 24 літнього мущину.

З инших документів знайдено при небіщикові свідоцтво з торговельної школи в Льондоні й посвідки спортових клюбів у Празі на його імя та дві карткові фотографії. Готівки мав небіщик при собі 800 чеських корон (себто около 200 п. зол.) і около сто золотих в польській валюті. Сам він був середнього росту (около 163 цм.), добре збудований і відживлений, шатин, з волоссям до гори зачесаним, на лиці цілком бритий і з правильними рисами облича, одначе не чеського типу. Більше при ньому не знайдено ніяких документів, ані компромітуючих паперів, що його смерть робить тим більше загадочною.

Факт, що при покійному знайдено білет зі Львова до Бірок Великих, вказував би, що він там міг мати якусь родину. І справді в Бірках Великих мешкає один різник на призвище Вовк, жонатий з Чешкою і можливе, що до нього їхав загадочний чоловік, тепер небіщик. Місцева поліція цілу подію старається затушувати. А саме в поліційному донесенні мало бути сказане, що коли одинокий в кімнаті ревідуючий поліціянт хотів обшукати у небіщика кишеню з портфелем, він раптом сягнув до т. зв. „револьверташе" в правій стороні сподень і цільним стрілом в ніс позбавив себе життя; при тому був нібито тільки один поліціянт. Тимчасом в інспекційній кімнаті мало бути тоді двох поліціянтів, а стріл упав зі заду голови з правого боку і куля остала в мозку, а ніс був тільки трохи задрапаний, мабуть від упадку.

Справою інтересується політична поліція в Тернополі і член цеї поліції комісар Октавец, коли справа була в суді, стежив за нею. Опісля та сама політична поліція всі кінці того загадочного вбивства кинула у воду. Лікарське оречення говорить про самовбивство, але лікарі згори не можуть виключити, що могло бути инакше, на що вказує постріл зі заду і так тверднить публична опінія. Не виключене, що небіщик був українським студентом з Праги, про що найліпше могли би сказати його евентуальні тамошні товариші.

На кождий випадок домагаємося від властей точного розсліджения справи, устаління ідентичности особи небіщика і причини його смерти, бо публична опінія не хоче вірити, щоби подія відбулася так, як її досі описано в поліційних протоколах, тимбільше, що в деяких основних точках цей протокол і так має не відповідати дійсности так, що доконче не стверджено понад сумнів, чи тут справді заходить самогубство.

Глупота чи автосуґґестія?

Дещо з політичної гумористики.

Серед голосів польської преси, які роздалися на тему національного питання в Польщі, а українського зокрема, у звязку з трагічною подією на вул. Королівській, не нотували ми дотепних статтей львівського „Век-у Нов-ого". А писалося там завзято про „руску справу" найнеймовірніші нісенітниці. Не нотували ми тих голосів тому, що їх автори стоять на рівні культурного розвитку двірської кухарки. Нпр., говорячи про „krzywdy ruskie", до яких дочіплено „австро-пруські обіцянки", доходять редактори цього бульварного свистка, що Українцям живеться, як у Бога за дверима. Зрештою, які дикі претенсії мають ті „Русіні". Тажвони в р. 1910 платили мало податків в порівнанні з Поляками і Жидами (на спілку). А народні школи вони мали ще в р. 1923 і то в значному числі. Зрештою, пощо Українцям шкіл, бо „скоро державною мовою є польська мова, то школа в чужій мові є комфортом, на який може дозволити собі тільки богате громадянство". І так в безконечність, немов серед високої горячки.

Займатися такими мудрошами, зайва витрата часу. Але з огляду на те, що тепер дуже сумні часи, наш фейлетоніст десь запропастився, а читаюча публика нарікає на „сухість" нашого органу, — ми постановили зупинитися на одній зі статтей „Век-у Нов." з т. зв. „рускогo циклю". Називається вона „Наші помилки". Дивно, що такі досконалі люде мають і свої помилки. Але признання до них свідчить тільки про їх скромність і благородність.

А пишеться в тій статті, що

„жалі Русинів на зменшення народнього шкільництва є безпідставні, що на власний університет можуть ще підождати з огляду на те, що держава не має потрібних на те великих диспозиційних фондів."

Зрештою справа університету є тільки вимогою агітаційного характеру. Справа коріниться в чому иншому.

„Щоби це зрозуміти, почнемо від параболі. У господаря нашого розкудкудакалася курка так, що своїм криком будила сусідів. Щоби тому запобігти, господар скликав на нараду лиса, живучого з милостині діда-волоцюгу і підстарілого панича зі сусідного двора, який сам бавився і бавив инших, пускаючи ріжнокольорові бальоники. Лис радив: нехай в викудкудакається, то перестане, бо йому йшло про те, щоби курка далі водила курята, які він порвав би; дід говорив: мені по суті все одно, я служу тим, що мене годують, а чепурний панич з двора, бажаючи зробити щось такого, чого ще не було, радив пристроїти курку у вірлині крила — нехай під небозводом свобідно шириє. А тимчасом курка була попросту голодна і її обсіли ріжні плюгаві насікомі. На заспокоєння була тільки одна рада: курку треба викупати, обсипати порошком, що нищить насікомі і дати їй їсти, аби заспокоїти і мати з неї користь. В тій точці у значній мірі міститься розвязка руської квестії, а ніяка комісія, зложена з фаворитів, її не розвяже".

І нехай хто скаже, що не бистроумне порівнання і чи не глибоке схоплення суті справи? Нема то, як „кресові" політики. Як плястично представлено! Просто завість мусить розбирати инших керманичів „кресово-патріотичної" преси.

Ця „параболя" про курку з лисами, дідами і паничами наглядно свідчить, що її писав якийсь фільософ зпоміж освоєних домашніх звірят. Найправдоподібніше пристарілий осел, якому требаб посипати порошок, що нищить насікомі, але на мозок.

НОВИНКИ.

— Україна на Жіночій Виставці у Ню-Йорку. На виставі артистичного промислу, уладженій жіночими організаціями в готелі Астора на 44-ій вулиці в Ню-Йорку, виступило й українське жіноцтво з українським артистичним промислом. Український кіоск уладила там українська жіноча організація „Союз Українок". Кіоск міститься на головнім поверсі („мейн флор"). Вона має вгорі напис „Україна", а сподом напис: „Союз Українок". Кіоск містить в собі досить повну збірку українських артистичних виробів, як вишивок, виробів на дереві, килимів, тощо. Вона робить незвичайно гарне враження і учасники признають її звичайно найкращим кіоском на виставі. Організаційний комітет вистави уладив банкет, на якому промовляли представниці ріжних імігрантських груп. В імени „Союза Українок" промовляла п-ні О. Лотоцька, відносячи заходи українських жінок для піднесення артистичного промислу в Америці та поправи і прикраси життя. При тій нагоді вона мала нагоду згадати дещо про український нарід і край. Промови цього банкету та всіх концертів вистави розсилає кожного дня радіова стація „Доблю-Ен-Вай-Сі". Концерти відбуваються там кожного дня, один сподудня, другий вечером

ми і нами є величезна ріжниця. В довоєнному Львові ми творили — так сказатиб — підрядний елемент. Наша територія, з якої черпав український Львів, була тереном невгаваючих боїв. Тоді, коли польський міський елемент майже нічого не тратив, ми втратили фактично все: культурний здобуток, економічний доробок, політичну силу. Тоді, коли польський елемент є тут управилеєний і піддержуваний всією силою і засобами держави, ми є поборювані на кожному кроці, в кожній ділянці. А всетаки, не зважаючи на найріжнородніші перепони, ми йдемо вперед, а ви йдете взад. Свої культурні установи ми відбудували виключно власними перетеребленими силами і власними дрібними засобами. Свої економічні установи ми, вруйновані до краю, яким відмовлено найпримітивнішої допомоги—хоч би з гуманітарних оглядів—починаємо поволі відбудовувати. В ділянці політичної організації ми, зовсім обезправлені, теж зробили значні поступи. Наш стан посідання в містах і у Львові зокрема зростає, число нашого населення збільшується. А що найважніше! — в цих часах нечуваного лихоліття наше спольонізоване робітництво у Львові приходить до національної і соціяльної свідомости. Вся ваша „творчість" на цьому терені є менше або більше штучна, а наша наскрізь природна і тим самим трівка. На кожному кроці ми відчуваємо безліч недостач, чуємо, що наші прогалини в богатьох ділянках незаповнені, але одночасно твердо віримо, що їх з часом заповнимо. Ми переживаємо тут добу повільної, але послідовної регенерації, а ви добу неминучого упадку. Колиб не „той третій", що став фактично по вашому боці, то наші змагання в привернення столиці західно-українських земель її природного обличча і змісту були би здійснені далеко скорше і далеко певніше.

Так ми говорилиб нашому опонентові та ще й додалиб: Нерозумно робите, бо природного розвитку ніщо не спинить. Ваші прийоми, ваша політика гноблення українського елементу може припізнити регенерацію Львова, але не може її вбити. Викинення українських катедр і божевільна боротьба проти самої ідеї українського університету у Львові доказує, як дуже непевно почуваєтеся, як тремтите на згадку про базу для української культури, як лякаєтеся нашої культурної конкуренції. Будучи слабими на нашій національній території, без коріння в нашому грунті, думаєте давленням, заборонами, відкиданням навіть нашого національного імени спинити наш ріст. Думаєте, що схісйізований львівський університет є розсадником польської культури на „кресах". Вірте, що ще ніколи не були ми дальші від тієї вашої культури, як власне тепер. Ми творимо й поширюємо власну культуру. Не маючи змоги творити її тут, творимо її в Києві, Харкові, Камянці, в Празі і Подєбрадах — і нею ми живемо.

Львів належить до найдивніших міст в Европі. Положений на великому перехресті доріг між сходом і заходом, все переповнений напливовим елементом, приймав він найдивогляднішу фізіономію. За українських княжих часів був — очевидно — здебільшого українським. Після витереблення в ньому українського елементу Казимиром Вел., творив польсько-німецько-українсько-вірменсько-жидівську амальгаму. В початках панування Австрії переходив германізаційну добу, опісля став польським. Одначе похід демократизму почав уже був видвигати й український елемент. В часах російської окупації в р. 1914—1915 Львів за одну ніч, немов в казці, перемінився був з „польського" в „російський". Після відступу російських військ вернув знову „польський характер", за який Поляки в р. 1918 розпочали з нами війну. Вкінці всадовилася в ньому польська влада, але з тією хвилею розпочався занепад „польського Львова". В добі панування шляхти при підтримці австрійського уряду лекше було втримати „польський характер" столиці коронного краю Галичини, осідку всіх найвищих краєвих властей і азилю для польської культурної еліти з Конгресівки і Познанщини. Тепер після поділу „коронного краю" на воєвідства з окремими осередками і після приєднання до Польщі великої української території на північному заході це завдання є далеко важче. Лекше було, хоч в грунті річи також безнадійно, втримати „польськість" одного Львова, як чотирьох воєвідських осередків: Львова, Станиславова, Тернополя і Луцька. У Львові можна було сконцентрувати свої сили, а в чотирьох осередках, з яких тільки один Львів має частинно польське окруження, ті сили мусять піти у розсипку. Таким чином хитрі пляни при допомозі нового адміністраційного (воєвідського) поділу поширити полонізаційну базу, фактично її звузили через розсіяння сил та й то звичайно меншевартних (бо більшевартні відплили на польську національну територію).

Все те створює для нас пригожий грунт, хоч в непригожих умовинах, привернути нашій старій столиці, а теперішньому осередкові західно-українських земель його природний характер і зміст. Віримо, що крок за кроком ми довершимо цього величнього діла.

Новий світ.

Враження проф. К. Студинського з побуту на Рад. Україні.

II.

Становище жінки і поворот до сімї. — Право власности на доми і життєва скрута. — Монополізація публичного життя. — Селянство. — Галичане і їх роля. — „Госнація". — Основи прихильности московських комуністів. — Невдоволені націоналісти.

Становище жінки в радянському устрою — по словам проф. К. Студинського — є упривілеєне. Закон про алімент не лише забезпечує жінку й дитину, але й доводить до великих надужить з боку несовісних жінок. На удержання дитини признається звичайно четвертину платні чоловіка, але буває й таке, що нераз кількох мужчин платить на одну дитину, якщо мати доведе, що вона піддержувала з ними інтимні звязки. Сімя, яку горі дном вивернула була революція, повертає до свого первісного значіння, хоч базується здебільшого на чисто матеріялістичній основі. Заява згоди представників двох полів на спільне подружє пожиття в окремому уряді є синонімом шлюбу. Поза тим хто хоче, може брати церковний шлюб по своїй вподобі. Одначе він не має ніякого реального значіння, бо також заява про небажання піддержувати спільне пожиття рівнається розводові. Коли тепер ті розводи меншають, то на них головно впливає згаданий, вельми важкий закон про алімент.

Важним кроком вперед на шляху відбудови соціяльного життя є закріплення права власности на домах вартости до 20.000 карбованців. Сталося це під натиском твердих життєвих вимог. Соціялізовані доми з кожним роком пропадали серед руїни. Ніхто їх не консервував, не дбав про них, не робив направок. Держава була безсильна, щоби розтягнути свою опіку на десятки, а то й сотні тисяч соціялізованих і зруйнованих домів. Не було иншого виходу, як повернути їх попереднім власникам, переносячи на них весь тягар відбудови й консервації домів. Але щоби „вовк був ситий і коза ціла", себто щоби догодити доктрині і постулятам життя, то повернено власність тільки меншим домовласникам. Та раз зроблений вилім мусить потягнути за собою й дальші кроки в напрямі признання і забезпечення приватної власности.

Життєві відносини просто катастрофальні. В часі революції знищено десятки тисяч будинків. Нових домів будують мало. Врештою, в теперішніх часах може взятися за життєву розбудову тільки держава, а вона не розпоряжає відповідними капіталами. Тому найчастішим явищем є факт, що в одній кімнаті, яка є кухнею, спальнею й робітнею, тиснеться по пять і більше осіб. Також життєві вигоди стоять на найпримітивнішому ступні. Не лише такі речі, як нпр. лазнички, умивальні, але й звичайні мидниці не все становлять першу потребу хати. Навіть в першорядних гостинницях під тим оглядом проявляється скрута.

Все публичне життя пливе й розвивається під проводом, контролею й опікою держави, а радше єдиної державної партії (комуністичної). Товариства і союзи (освітні, культурні, професійні), продукція і консумція, кредит і господарські досягнення, преса і видавництва все те проявляє свою діяльність в монопольному характері. Правда, поруч Державидаву істнують й приватні видавництва, але вони можуть проявляти свою діяльність остільки, оскільки здобудуть від держави папір.

Селяне, більше від міського населення, живуть своїм окремим життям. Посідають вони пересічно 10—15 десятин землі. Уряд уводить на селі трактори та заправляє селянство до більш доцільної й видатної управи землі. Є теж і засібніше селянство (по 6. десятин землі), яке піддержує уряд, якщо його господарства ведуться раціонально і стоять на вищому ступні хліборобської культури.

Галичан на Рад. Україні є до 60.000. Є це елемент, який загально цінять. Мають вони свої організації і клюби. Грають помітну ролю в державному будівництві і становлять не останню силу в українізації державного апарату. Богато Галичан служить в міліції, але не мало працює в шкільництві і господарських установах. Деякі з них займають високі становища, як от проф. Гаврилів (ректор ІНО в Харкові), проф. Ґеринович (ректор камянецького господарського інституту), д-р М. Яворський голова Укрнауки в комісаріяті освіти, Мих. Левицький (б. посол у Празі) і инші. Годиться зазначити, що Мих. Левицький підчас свого побуту в Ростові над Доном прийшов в посідання архіву голосного провідника галицьких москвофілів пок. д-ра В. Дудикевича. Тепер той архів находиться в одній з наукових установ. Змістом його незвичайно цікаві матеріяли до взаємин галицьких москвофілів з царським урядом. Між иншим в тому архіві найдено документ про російську субвенцію в р. 1876 у висоті 100.000 рублів для „Слова" Б. Дідицького. Взагалі видрукування тих матеріялів буде великою сензацією.

Передову ролю на Рад. Україні, як взагалі в СРСР. грають Жиди. Розуміється, на Україні більшу, як деинде, бо тут було те ґетто, в яке спихав їх царський уряд. Повно їх всюди: в урядах, в правлячій партії, в господарських установах, в культурній ділянці. Загально вважається Жидів упривілеєною нацією, в скороченні „госнація" (гасударственная нація). Шан. справоздавцеві доводилося на ту тему вислухувати богато. Загально нарікають на кольонізацію Жидами врожайних земель полудневої України — тоді, як українські селяне мусять мандрувати на Сибір. На тему „госнації" кружляють також всякі дотепи. Нпр. проф. Студ. ставили питання: Що значить СССР? А коли він відповів: Союз совітських соц. республик, то його поправили, бо СССР. значить: три Срулі і один Русскій. Цей злідливий, але — на жаль — з дійсности випливаючий дотеп є теж проявою постійного зростаючого, загального і страшного антисемітизму.

Московські комуністи — по словам проф. Студ. — ставляться до України прихильно, а та прихильність базується на богацтвах України. Богата Україна велику пайку своїх богацтв і своєї продукції віддає центрові. Україна покриває недобори инших, бідніших союзних республик. Проти цього зімається на Україні опозиція. Шан. справоздавець оцінює, що її сили є невеликі. Бо Україна богато зискала на революції. Особливо два здобутки є непомірно великої ваги: земля і національна політика. Український нарід позбувся чужого елементу в богатій, сильній і непереможній великовласницькій верстві і через національну політику починає здобувати своє місце в сімї народів. Московщина через революцію майже нічого не здобула, навпаки — богато втратила. Ось чому опозиція на Україні не дуже велика з приводу виплачування дані в користь инших республик, а особливо російської.

Проф. Студ. доводилося зустрічатись і з українськими національними колами. Вони невдоволені. Коли їм вказувано на здобутки в шкільництві, на українізацію і т. и., вони хитають головами. Мовляв, що з того, що школа українська, коли дух в ній неукраїнський.

Три заборони.

Поворот до чорної старосвітчини.

У вчерашньому „Ділі" подали ми звістку, що еп. Коциловський в перемиських „Епархіяльних Відомостях" за рік 1926 (жовтень, листопад і грудень) видав три заборони:

1 духовенству перемиської епархії не вільно брати участи в святкуванні десятиліття смерти Івана Франка „задля його ворожого становиска супротив св. релігії і св. церкви";

2) духовенству перемиської епархії не вільно читати і передплачувати український часопис, видаваний в Перемишлі п. н. „Український Голос";

3 українським крилошанам не вільно брати участи у Виділі „Української Щадниці" в Перемишлі.

Дозволимо собі до цих трьох „указів", виданих перемиським владикою, подати свої помічання.

Десятиліття смерти Івана Франка, одного з найбільших піонірів культури і поступу на Галицькій Землі, наше громадянство відсвяткувало з великим пієтизмом. Іван Франко ґеніяльний письменник, поет, публіцист, учений. Із спеціяльним замилуванням забирався він до студіювання церковних памятників. Видання апокрифічної літератури, студія про Івана Вишенського, про Иосифа Шумлянського, про церковні інтермедії, про карпаторуське письменство XVII—XVIII віків, студіювання творів par excellence церковних „Варлаам і Иоасаф", „Слово о Лазаревім воскресенїи" і безліч инших студій, що вяжуться з церковним життям, вказували, що у цього культурного діяча живою була традиція, на якій розвивалося наше національне життя, пронизане сильною струєю церковщини. З великим тактом та неменшим критицизмом забирався він до освітлювання цих давних памятників, чи праці поодиноких православних і уніятських церковних діячів, а хіба найбільш католицький автор не міг би був створити таких симпатичних типів, як тип священика в „Панських жартах, в оповіданні „Чума" та инших його писаннях. Річ ясна, що побіч симпатичних типів виступають в його творчости і такі „гнучкі" характери, як нпр. о. Передримирський в „Великому Шумі".

Сказатиб по правді, ця заборона еп. Коциловського є вже що найменше муштардою по обіді, бо святкування десятиліття смерти Івана Франка добігає вже кінця. Ця заборона взорована на цьогорічнім „Місіонарі" оо. Василіян, що теж негативно віднеслися до памяти Франка.

Та мимохіть родиться прикре порівнання. Якби таку заборону видав був владика Пелеш, що в церковне життя вложив талант ученого дослідника, або митр. Шептицький, великий, інтелігентний знавець церковного письменства, мистецтва та взагалі культури церкви, я хочби й не погодився з такою постановою, всеж таки бодай признав би за ними певне особисте право до такого виступу. Але чим заслужився для церкви, для її культури еп. Коциловський? Засідали на перемиському престолі Ангеловичі, Левицькі, Снігурські, Яхимовичі, Полянські, Пелеші, Чеховичі, великі громадяне-владики, що дріжали за велич свого престола, що будували церкву, що утримували сердечні звязки з громадянством, що були сподвижниками інтелектуального і громадського життя. Вони лагодили спори, вирівнювали суперечки, шанували старше духовенство, окружали себе досвідними дорадниками і числилися з їх голосом, вони жили громадською думкою і підтримували культурне та громадське життя своєю працею і грошем. Еп. Коциловський спонеазірав старших і заслужених громадян-священиків, а окружив себе мало досвідними молодими людьми. І коли у владики Коциловського не було пошани для віку і досвіду своїх крилошан, то чи може бути пошана для памяти